

Bohatství zemí

Petr HARTMAN, moderátor

Začíná pravidelný diskusní pořad Studio STOP, který se vysílá na okruhu Český rozhlas 6. Pokud možno ničím nerušený poslech vám přeje Petr Hartman.

Česká republika patří mezi bohaté země. Oficiálně to na své návštěvě Prahy oznámil šéf Světové banky. Tato zpráva podle očekávání nevyvolala bouřlivé oslavy ani velkou reakci veřejnosti. Dalo by se dokonce říct, že drtivá většina lidí tuto informaci prakticky ani nevzala na vědomí.

Navíc nejruznejší průzkumy veřejného mínění dokazují, že se lidé necítí být příliš bohatými, proto by asi s označením České republiky jako bohaté země nesouhlasili. Podle čeho jsou tedy jednotlivé státy rozdělovány na chudé a bohaté? O čem takovéto označení vypovídá? Odpověď nejenom na tyto otázky se pokusí nalézt dnešní Studio STOP. Ve studiu vítám hlavního ekonoma Československé obchodní banky Martina Kupku a dále ekonoma z České spořitelny Petra Zahradníka, takže dobrý večer.

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Dobrý večer.

Petr ZAHRADNÍK, ekonom České spořitelny

Dobrý večer.

Petr HARTMAN, moderátor

Když budeme hovořit o tom, že Česká republika patří mezi bohaté státy, tak samozřejmě pod označením bohatý stát si každý může představit něco jiného. V souvislosti s tím, že toto označení zaznělo z úst šéfa Světové banky, tak by si někdo mohl říct, že to je svým způsobem vlastně pouze takové rozdělení té Světové banky na to, aby, zjednodušeně řečeno, si rozdělila země na ty, kterým může půjčovat, a na ty, od kterých může chtít peníze, aby mohla těm chudým půjčovat. Takže samozřejmě je to zjednodušení. Jak je to tedy ve skutečnosti? Co znamená, že z úst šéfa Světové banky padlo označení České republiky jako bohaté země, Martine Kupko?

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Tak já myslím, že možná v první řadě to byla zdvořilost, kterou vyslovil šéf Světové banky, protože vždycky, když někam přijedete, tak máte chuť toho hostitele pochválit. Já si myslím, že v tomto smyslu bysme neměli tu věc opravdu přeceňovat a ta reakce veřejnosti byla asi přiměřená. Na druhou stranu, pokud bych trošku navázal na to, co jste řekl před tím, Světová banka je instituce, která svojí aktivitou obepíná opravdu celý svět a my tady někdy žijeme s vědomím toho sousedství západní Evropy. Na jedné straně třeba Balkánu, na druhé straně a už nedohlédneme do Afriky a do Jižní Ameriky a myslím si, že při tom globálním pohledu to, že jsme relativně bohatá země, pravda je. Pak samozřejmě můžete říct, jak je přesně

definováno, co je to bohatá země, co není bohatá země. My si můžeme natáhnout tu lajnu, kde chceme. V zásadě můžeme říct, že pokud máme hrubý domácí produkt na hlavu vyšší než to číslo, tak jsme bohatá země, pokud ne, tak nejsme bohatá země. Asi trochu rozumnější, než dělat absolutní číslo, by bylo postavit tu relaci někde, že, řekněme, těch deset procent nebo patnáct procent zemí s nejvyšším hrubým domácím produktem na hlavu jsou bohaté země, ale opravdu to je hodně arbitrární. Takže můj pohled na to je takový.

Petr HARTMAN, moderátor

Petře Zahradníku, jaká jsou tedy kritéria pro to, že Světová banka někoho označí jako bohatou zemi a někoho naopak jako chudou?

Petr ZAHRADNÍK, ekonom České spořitelny

Já bych řekl, že obojí, co zde zaznělo předtím, je pravdivé. Určitě je pravdivé označit za bohatou zemi, která se nachází právě v horizontu, řekněme, deseti nebo patnácti procent nejbohatších zemí nebo zemí, kde žije určité, určité množství populace. Na druhé straně je pravdivý i ten technický pohled, že Světová banka je de facto přerozdělovač veřejných financí akcionářů, to znamená členských zemí Světové banky a musí se určit určitá linie mezi těmi, kteří přispívají a kteří přijímají. Ta linie na úrovni Světové banky je určena na úrovni deseti tisíc dolarů na osobu, to je deseti tisíc dolarů na osobu při používání tržního kurzu. Evropská unie například používá jiný indikátor bohatství, kdy používá samozřejmě rovněž tržní kurs, ale ten tržní kurs přizpůsobovává kupní síle, která v těch jednotlivých zemích existuje, což z našeho pohledu je výhodnější, jestliže my jsme v rámci těch, toho srovnání Světové banky dosáhli hodnoty nějakých deset tisíc dvě stě dolarů na osobu, tak v porovnání například s podobným žebříčkem, který činí Evropská unie například z hlediska čerpání z fondů Evropské unie, tak jsme někde na úrovni osmnácti tisíc eura právě po tom přepočítání kupní síly. Takže ty indikátory bohatství jsou skutečně, skutečně různé. Ještě třetí, velmi autoritativní indikátor je stanoven na úrovni Mezinárodního měnového fondu, což je de facto sesterská organizace té světové banky a tam se právě používá rovněž ten indikátor přepočteného, přepočteného kursu z hlediska kupní síly a tam dosahujeme úroveň nějakých dvaceti tisíc dolarů. Takže řekněme, že všechny tyto indikátory mají nějaký smysl, ale aby ten smysl byl pochopen, tak je zapotřebí je náležitě interpretovat a náležitě sdělit účel, na který, na který jsou použity a proč jsou takto publikovány a zveřejňovány.

Petr HARTMAN, moderátor

Dobře, ale když to tedy hodně zjednoduším, tak to bohatství se počítá tak, že se vezme určitá země, zjistí se, jaký je hrubý domácí produkt za ten rok vytvoří, vydělí se to počtem obyvatel a pak se dostane určité porovnání a podle toho se rozděluje, kdo je chudý a bohatý. Je to tak.

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Je to principiálně tak samozřejmě. První, co nás napadne, je, že ten ukazatel, pokud bychom ho vzali takto úzce, tak zcela opomíjí to, že v té zemi už bylo nějaké bohatství akumulováno v minulosti, takže pokud by došlo k nějakému válečnému konfliktu nebo nevím čemu a ta země z ničeho nic vyprodukovala polovičku, tak se propadne podle těchto ukazatelů někam mnohem hloubš, než byla předtím, ačkoliv to bohatství, které tam zůstalo a nebylo třeba zničeno, je ohromné, že je vidět, že ty ukazatele nejsou dokonalé. Oni konec konců všechny ty ukazatelé, které se pokoušejí měřit životní úroveň, jsou jakýmsi kompromisem mezi tím, co vnímáme jako životní úroveň, a mezi tím, co lze nějak rozumně technicky, rychle, lacino, pomocí statistiky zjistit.

Petr HARTMAN, moderátor

Když právě hovoříme o těch bohatých a chudých zemích, tak vy jste hovořili o tom, že samozřejmě existují nejrůznější žebříčky, že to nejsou jenom žebříčky Světové banky, ale třeba i Mezinárodního měnového fondu nebo hovoří se také o ještě jiných žebříčkách. Dá se v této souvislosti říci, že existují takové diametrální rozdíly, že třeba v tom některém žebříčku jako je třeba žebříček Světové banky, figuruje nyní Česká republika mezi bohatými zeměmi a někde naopak třeba mezi těmi chudšími rozvojovými?

Petr ZAHRADNÍK, ekonom České spořitelny

Ta relativní pozice těch jednotlivých zemí je stabilizovaná. Maximálně ty žebříčky právě v závislosti na tom, jaký indikátor použijeme, mohou, řekněme, zvýrazňovat propasti mezi některými zeměmi, ale prostě Severní Korea bude vždycky někde sto padesátá, respektive některé země rovníkové Afriky se budou nacházet rovněž na tomto, na této pozici a na druhé straně budou, řekněme, v první desítce země jako Lucembursko, Švýcarsko, Spojené státy, Island, Norsko, Japonsko. Myslím si, že ta, ta poloha těch, těch čelních míst i těch, i těch závěrečných míst bude v podstatě vždycky stejná.

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

A mimochodem tohle úzce souvisí i s tématem, které bývá, myslím, často předmětem zájmu posluchačů i médií. Nejenom, že když si vezmeme různé žebříčky, tak relativní bohatství těch zemí se nějak výrazně nemění podle jednotlivých žebříčků, ale ani to relativní bohatství jednotlivých zemí se nijak výrazně nemění v čase. A nás jako zemi, která ..., takhle ještě snad mohu říct prochází nebo dokončila tu transformaci, i když už jsme postoupili hodně daleko, tak zajímá hodně, kdy se vlastně přiblížíme tím bohatstvím té vyspělé západní Evropě. My se sice přibližujeme, přibližujeme, ale podíváme-li se na těch uplynulých patnáct let, tak jsme se ještě nedostali ani za půlku toho přiblížení. Ten prostor tam pořád je. Takže my sice bohatneme, ale ti ostatní bohatnou také a naše pozice vůči nim se mění jen pomalu.

Petr HARTMAN, moderátor

O tom jsem chtěl mluvit v této souvislosti, protože někdo může namítnout, že sice se můžeme cítit jako bohatá země, ale když turista bohaté země České republiky jede do země třeba Portugalska, které svým způsobem je také bohaté, ale není zas třeba výrazně bohatší nebo spíš možná v některých ukazatelích je na tom hůř než Česká republika, tak z hlediska té kupní síly tam pořád člověk nabývá pocit, že spíš přicestoval z té chudé země do té bohaté. Jak by se to dalo vysvětlit?

Petr ZAHRADNÍK, ekonom České spořitelny

Já si myslím, že z hlediska pohledu turistů existuje spíše v jakési mediální hantýrce termín turistický koš a ten turistický koš ..., teďka trochu odbočím, ale vrátím se k tomu zpátky. Když se zavádělo euro, tak ten turistický koš doznal neuvěřitelných změn, ale celková cenová hladina ve všech zemích, které přistoupily k eurozóně, se de facto výrazným způsobem nezměnila. Chci tím říct, že ten pohled turistů je trochu jiný než pohled člověka, který v té zemi, v té společnosti žije, žije delší dobu a spotřebovává daleko větší škálu toho, co mu trh zbožím a službami nabízí. Mám pocit, že naopak současně i pohled turistů, který přijede do České republiky a je zde závislý na stravovacích službách, ubytovacích službách, dopravních službách, službách spojených s trávením volného času, tak je trochu zkreslen s tím, co

spotřebovává člověk, který zde žije trvale. Ale máte určitě pravdu v tom, že pokud platí závislost, že bohaté země jsou i drahé země, což v drtivé většině i evropských i mimoevropských zemí skutečně tak platí, tak v případě toho Portugalska nebo v případě porovnání Portugalska s námi to tak úplně není. Jestliže naše, náš hrubý domácí produkt na hlavu právě měřený tou evropskou metodikou už lehce o jeden či dva procentní body překročil ten portugalský, tak tomu tedy skutečně neodpovídá ta cenová hladina. Abychom byli konkrétní, náš HDP na hlavu je teďka někde na úrovni sedmdesáti tří procent průměru Evropské unie pětadvacítky, portugalský je někde na úrovni sedmdesáti, naše cenová hladina se pohybuje na úrovni necelých šedesáti procent průměru EU pětadvacítky. Ta portugalská šplhá k osmdesáti. Já bych to možná zdůvodnil tím, co říkal před chvílkou Martin, že na rozdíl od Portugalska u nás se ještě možná nepodařilo splnit veškeré ty transformační nebo ty reformní resty. Podíváme-li se například na poměr cenových hladin spojených s bydlením u nás a v průměru Evropské unie, nejenom nájemné, ale i třeba služby spojené s bydlením, tak jsme propastně nízko, někde na úrovni patnácti dvaceti procent průměru toho, co platí průměrná domácnost v Evropské unii. Totéž se týká většiny služeb, některých neobchodovatelných, některých, které podléhají vnější konkurenci včetně tolik diskutovaného zdravotnictví a podobně. A toto všechno, řekněme, stlačuje cenovou hladinu u nás níže než, řekněme, mají srovnatelné země v té staré EU patnáctce.

Petr HARTMAN, moderátor

Tak to byl Petr Zahradník. Doplní ho Martin Kupka.

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Já jenom ještě k tomu Portugalsku, protože si vzpomínám, že před několika, myslím, že už měsíci, prošlo to médií v titulcích, že jsme předběhli Portugalsko. A já si myslím, že i v tomhle případě by asi euforie nebyla na místě, protože ten údaj v zásadě se opírá o statistiky Eurostatu, kde se hovoří o tom, jaká je teda životní úroveň v té zemi měřená tím hrubým domácím produktem na hlavu v paritě kupní síly vzhledem k průměru EU dvacet pět. To znamená té evropské pětadvacítky rozšířené. Když si ovšem vezmete historii za nějakých deset posledních let, tak si všimnete, že ani u Česka, ani u Portugalska ten vývoj nebyl monotónní. To znamená, ani u Česka ani u Portugalska se těch posledních deset let relativní pozice vůči průměru EU dvacet pět nezlepšovala. V tom Rakousku ta křivka byla konklávní a v České republice konvexní, to znamená, že v Portugalsku byla jaksí nejprve rychle nahoru a potom zase dolů, kdežto v České republice, jestli si vzpomínáme konec minulého století, dolů a teď to v posledních letech jde zase rychleji nahoru. To znamená, abych nemluvil moc dlouho, teď jsme sice třeba předběhli to Portugalsko, ale pokud my bychom dělali špatnou politiku a Portugalci dobrou politiku, tak my se za ně během několika krátkých let můžeme zase opět zařadit.

Petr HARTMAN, moderátor

Samozřejmě závisí také na tom, jak se bude rychle vyvíjet ekonomika. A právě v této souvislosti se také hovoří o ..., často o tempu růstu jednotlivých ekonomik, o tom, jak je to dobře nebo špatně. V poslední době se hovoří o tom, že Česká republika alespoň v tom evropském měřítku patří mezi premianty, co se týče růstu ekonomiky. Co si o tom myslí **Evžen Kočenda z Národohospodářského ústavu Akademie věd a CERGE Univerzity Karlovy?**

Evžen KOČENDA, Národohospodářský ústav Akademie věd ČR a CERGE Univerzity Karlovy

-----
Já bych dal jenom dva extrémy, na které je potřeba se dívat. Jestli je ekonomický růst, vlastně ta příčina ekonomického růstu, jestli má svoje kořeny v nějaké solidní a investiční politice, v nějaké solidní investiční strategii na makroúrovni firem, anebo jestli je vlastně tažena především spotřebou. A kdybych to dal úplně do extrémů, pokud dojde k nějakému zvýšení v určitém třeba sezónním období konzumace nějakého rychlého občerstvení, na které se, na které jednak je potřeba umělohmotné lžičky a vidličky, které se vyhodí, tak ty je potřeba vyrobit a už se započítávají. To je samozřejmě jenom drobný extrémní případ, ale jako chci na tom ilustrovat to, že vlastně růst, ekonomický růst může být zapříčiněn i procesy, které jsou zcela opačné než investice.

Petr HARTMAN, moderátor

Tolik Evžen Kočenda z Národohospodářského ústavu Akademie věd a CERGE Univerzity Karlovy. Na okruhu Český rozhlas 6 posloucháte pravidelný diskusní pořad Studio STOP. Tentokrát je zaměřen na to, že Česká republika byla zařazena Světovou bankou mezi bohaté země a samozřejmě na nejruznější srovnání vyspělosti jednotlivých států. Nyní jsme zde slyšeli názor o tom, jak ošidný může být ekonomický růst nebo spíše čísla, která o něm vypovídají. Takže v této souvislosti, když se často hovoří o tom, že této ekonomice se daří dobře, roste rychlým tempem, znamená to, že se dá také v té souvislosti hovořit o tom, že ten stát je na dobré cestě k tomu být bohatší a bohatší, Martine Kupko?

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Tak já si myslím, že bych předeslal, že záleží na tom, jak ten růst je generován, to znamená, co jsou tahouni růstu a já si myslím, že v České republice v současné době struktura hospodářského růstu je v zásadě pozitivní. Ten růst je tažen zahraniční poptávkou z velké části, role poptávky domácností sice trošku zesílila, ale zesílila přiměřeně růstu produktivity práce, takže já si myslím, že to číslo, kterého dosahujeme, je relativně dobré a já říkám zase relativně zcela úmyslně, protože my, když se porovnáme s eurozónou, tak náš růst je, tuším, víc než dvojnásobný, ale když se porovnáme třeba se Slovenskem v poslední době, tak vidíme, že náš růst je znatelně nižší. A když se budeme porovnávat s Čínou nebo Indií, což tak běžně neděláme, tak zase ten náš růst nevypadá tak světový. Ono je to opravdu všechno o tom, s kým se chceme porovnávat. Jinak na tom našem růstu, když jsem říkal, že je relativně dobře strukturovaný, tak jsem zároveň říkal, že si myslím, že by mohl být udržitelný. Velkou roli na růstu České republiky mají, pozitivní roli sehrály přímé zahraniční investice, to je nesporné.

Petr HARTMAN, moderátor

Dobře, ale když to převedeme opět na to bohatství, znamená to, když ekonomika poroste nějakým slušným tempem, že bude bohatnout ekonomika, bude bohatnout stát a budou bohatnout jeho občané, Petře Zahradníku?

Petr ZAHRADNÍK, ekonom České spořitelny

Ano, já si myslím, že to je, že to je logická úvaha, která by v tom optimálním případě měla nastat. Nicméně jak Martinova slova, tak předešla Evženova slova upozorňovala, Martinova v případě té relativizace, Evženova v případě toho, že mohou krátkodobě existovat aktivity, které, řekněme, vzlínávají tempo hospodářského růstu, které naopak nejsou vůbec potřebné, naopak jsou kontraproduktivní. Já bych si možná dovolil uvést ještě jednu spíše takovou tragickou, která může mít nebo nabýt velkých rozměrů. Předpokládejme, že selže úplně státní

správa v oblasti, řekněme, naší bezpečnosti a zákonnosti a řekněme, že policie nebude vůbec schopna, vůbec schopna registrovat pojistné podvody s kradenými auty. Dojde k tomu, že v průběhu jednoho roku naroste enormním způsobem na objem aktivit pojišťoven a řekněme bezpečnostních agentur. Na základě toho se generují velmi výrazné výkony způsobené těmito společnostmi. Zcela určitě to není pozitivní jev, který by v ekonomice mohl být. Ale vrátím-li se k té vaší úvaze, mám pocit, že Česká republika, byť s určitými lopotnými potížemi realizuje nebo naplňuje tuto úvahu, jinými slovy bohatší ekonomika znamená i bohatší jednotlivé subjekty, které se na tom bohatství podílejí.

Petr HARTMAN, moderátor

Právě když jsme u toho bohatství, u vývoje ekonomiky, u ekonomického růstu, u toho, že jsou zde předpoklady, že česká ekonomika může se pozitivně vyvíjet i v dalších letech, tak samozřejmě, když jsme u toho nejrůznějšího srovnání, tak někoho napadne, že v tom žebříčku jsme přeskočili Portugalsko a že tedy můžeme skákat dál a doskakat až někam nahoru, třeba do první pětky nebo desítky. Nakolik je to reálné a právě třeba v souvislosti s tím současným vývojem ekonomického růstu a těmi výhledy, jak by se ekonomika mohla vyvíjet?

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Tak já myslím, že tohle je něco, co aspoň já predikovat nedokážu. Já si myslím, že v zásadě je žádoucí a je třeba, abychom se pokusili nastolit takové podnikatelské prostředí a takový vzdělávací systém řekněme a takový systém mezinárodních vztahů hospodářských a politických, který se historicky ukazuje jako z hlediska produkčních schopností té ekonomiky optimální. A to, která země se s využitím tohoto systému dokáže v jaké době nejlépe prosadit v té mezinárodní soutěži, to si netroufám predikovat. Jestli my nebo Portugalsko, myslím, že tam sehraje svoji roli celá řada okolností. Když plně bych tu záležitost trivializoval, tak pokud by se ukázalo, že tahounem v tomto regionu hospodářského růstu se ukáže turistika nebo já nevím turistika ještě navíc zaměřená na pobyt u moře, tak asi Portugalsko získá proti nám výhodu, pokud by to bylo něco jiného, já nevím konzumace piva, což je samozřejmě špatný příklad, ale tak Česká republika by zase měla výhodu, takže to nevíme. Já si myslím, že to ani není až tak naším cílem nad tím spekulovat. Naším úkolem je snažit se opravdu vytvořit dobré prostředí a flexibilní prostředí, protože ten svět se neustále mění, přicházejí výzvy tu z jihovýchodní Asie, tu dochází k různým technologickým změnám a je třeba se těm výzvám nějak přizpůsobit a dokázat z nich vytěžit maximum. A kdo tohle dokáže, ten má šanci růst rychleji než ostatní.

Petr HARTMAN, moderátor

Ono to dohánění a předhánění bývá oblíbeným tématem politiků zvláště před volbami, kdy zaznívají nejrůznější sliby, jak někoho doženeme, předeženeme. Samozřejmě, kvůli totalitnímu komunistickému režimu, který trval více než čtyřicet let, tak samozřejmě česká ekonomika nabrala určitou ztrátu vůči těm vyspělým zemím. A když tedy se hovoří o tom dohánění a případně předhánění, tak se nesmí zapomínat na to, že i ty vyspělé ekonomiky se nějakým způsobem vyvíjejí. Z tohoto úhlu pohledu, je vůbec reálné někdy dohnat tu velkou ztrátu, nebo to bude pořád jenom v tom, že třeba když se budeme vyvíjet o trochu lépe než ty vyspělejší ekonomiky, takže tu ztrátu jenom o něco snížíme, že to bude úspěch? Ale je vůbec tedy reálné, když si nalejeme čistého vína?

Petr ZAHRADNÍK, ekonom České spořitelny

Já si myslím, že to reálné je, ale určitě to není jisté. Martin na začátku naší diskuse hovořil o tom, že ten žebříček těch bohatých je v podstatě velmi stabilizovaný a že je spíše výjimkou než pravidlem, že nějaká země tam prolétne jako kometa a zaujme nějaké čelní pozice anebo naopak propadne, propadne směrem opačným. Dovedu si představit dvě země, které oběma směry toto učinily. Ten první pozitivní případ je Irsko, kde ještě na počátku sedmdesátých let docházelo k exodu lidí z čistě existenčních důvodů, řekněme dokonce z důvodů pudu sebezáchovy a v současné době Irsko je spolehlivě druhou nejbohatší zemí Evropské unie, pokud používáme jedno z těch měřítek bohatství, o kterých zde mluvíme. Druhou naopak, řekněme, negativní příklad, který my jako dokonce bezprostřední sousedé nevnímáme tak, je Německo, které ztratilo ze všech zemí EU pětadvacítky za posledních deset dvanáct let nejvíce a Německo dokonce i v rámci EU pětadvacet je pouze lehce nadprůměrně vyspělou zemí, což je, což je trochu varovný příklad. Z hlediska toho dohánění, mám pocit, že určitě tuto šanci máme, ale současně na stejné startovní čáře jako my je minimálně osm z těch deseti nových členských zemí, které, kterým říkáme střední nebo střední a východní Evropa. Mám pocit, že každá z nás si činí minimálně stejné ambice jako my a na druhé stranu je reálné se domnívat, že ne každé se to povede. Z hlediska těch zemí, které bychom mohli, řekněme, v průběhu pěti deseti let dohnat, se nabízí Řecko na prvním místě, ale opět se možná trochu zapomíná, že z té EU patnáctky Řecko je v současné době druhou až třetí nejdynamičtější zemí s průměrným hospodářským růstem někde mezi tři a půl až čtyřmi procenty. Jinými slovy, ta dynamika není o tolik pomalejší než ta dynamika naše a potom už to bude těžší, protože ta, tou další zemí, která by byla na řadě, je Španělsko a Španělsko už je někde s nějakými tři a čtyřicet procenty průměru Evropské unie. Tam už je téměř dvacet procentních bodů náskok, takže ..., ve prospěch Španělska, takže míra toho dohnání Španělska je spíše za horizontem těch nějakých pěti nebo sedmi let. Naopak bych se spíše obával, že ti chrti, které mají podobu, kteří mají podobný osud jako my, aby v dohledné době nepředehnali nás. Na druhou stranu my vůči těm chrtům máme také jistý náskok, ale ne tak silný a hospodářský růst baltských zemí a již zmiňovaného Slovenska je velice, velice, řekněme, impresivní a pokud bude pokračovat, tak si myslím, že dohnání budeme.

Petr HARTMAN, moderátor

Dobře, když jsme u toho dohánění, tak zde padlo to, že nemusí jít o zázrak, ale že skutečně může dojít k tomu, že země, která je relativně chudá, během pár let se propracuje téměř až na výsluní. Padlo zde, že to bylo Irsko. Lze hovořit o Irsku jako o modelovém příkladu, nebo je to natolik specifická země, že třeba se na osudu Irska poučit nelze, Martine Kupko?

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Já myslím tak i tak, já myslím, že na osudu Irska se poučit lze, ale irský hospodářský zázrak, smím-li to tak nazvat, my prostě u nás reprodukovat nemůžeme, že bychom si vzali nějakou knížku a podívali se, jak to dělali v Irsku a že to udělali podle toho. Prostě je jiná doba. Evropská unie vypadá jinak, svět vypadá jinak, struktura poptávky vypadá jinak, prostě všechno je, všechno je jinak, ale to neznamená, že určité důrazy, které v tom Irsku vzali vážně a které implementovali, by nemohly nebo neměly být příkladem pro nás. To určitě by mohly. Já jenom jestli můžu, já bych se ještě vrátil. Ta otázka dohánění a předhánění je opravdu fascinující. Já si osobně myslím, že jako asi je to v lidské povaze, ale my bysme se neměli až tak moc furt dívat za ten plot, jak se má ten soused, ale měli bysme být rádi a snažit se o to, abysme se měli o něco lépe. Ono porovnávat se je zdravé a určitě je to motivující, ale být deprimován tím, že ty Lucemburčani pořád jako se mají ještě mnohem líp než my, to asi by nebylo úplně v pořádku. Ale dohánění, já si myslím, že třeba pro nás, když se podíváme na Španělsko i nebo na Francii, tak dohnat tyhle země je možné. Pořád ten horizont tam jako vidím, že snad ano, je to otázka desítek let třeba. Ale kdybysme se na to podívali v globálním

měřítku, tak já si myslím, že aspoň při té současné úrovni nebo tam, kam dohlédneme technologicky, tak není představitelné, aby se velká část světa přiblížila svojí životní úrovni, třeba životní úrovni, jaké mají Spojené státy, protože na to nejsou zdroje prostě. My tady hovoříme třeba o České republice nebo pobaltských zemích, ale připomeňme si Čínu s tím enormním potenciálem, jaký tam je, s počtem lidí, který má, rychle roste, čínský trh zahýbal výrazně cenami oceli v nedávné minulosti a při tom rychlém růstu zřejmě poroste i tlak na ceny těch výrobních surovin a to zkomplikuje dohánění i těm menším zemím, které budou muset více platit za ty výrobní vstupy. Takže možná, že opravdu v některých ekonomikách nebo na té úrovni celosvětové to zlepšování životní úrovně prostě nepůjde tak ideálně, že všichni se budou mít pořád líp a líp, než se mají.

Petr HARTMAN, moderátor

Dobře, takže je naivní představa, že by existovaly pouze státy bohaté, ale neustále ty rozdíly budou, s tím se nedá nic dělat.

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Já si myslím, že budou.

Petr HARTMAN, moderátor

Zkrátka někdo bude nejbohatší a ... Když bych se měl ještě zastavit u tohoto srovnávání, tak zde padlo také jméno Německo v tom, že naopak je to země, které svým způsobem směřuje z toho výsluní dolů, že se potýká s vážnými problémy. Je to zajímavé možná zdůraznit, protože spousta lidí stále ještě vzhlíží k Německu jako k zemi jedné z nejvyspělejších, nejbohatších, ale je to takový stereotyp, který málokdo chce opustit. Takže jak by se to dalo vysvětlit, Petře Zahradníku?

Petr ZAHRADNÍK, ekonom České spořitelny

Já, já si myslím, že částečně možná ti lidé mají pravdu v tom, že Německo si mohlo ten oddechový čas dopřát nebo nedobrovolný oddechový čas dopřát s velmi výrazným polštářem, který byl vytvořen díky skutečně usilovné, Martin hovořil o zázraku v souvislosti s Irskem. Konec padesátých, celá šedesátá léta, počátek sedmdesátých let je označováno jako německý hospodářský zázrak, který byl odstartován Erhardovými, Erhardovými ekonomickými reformami už na konci, na konci čtyřicátých let a od té doby skutečně Německo mělo z čeho žít, respektive vytvořilo podstatu, kterou ani proces, bolestný proces sjednocování nějakým způsobem, řekněme ne výrazně, výrazně nezúžil, ale ta podstata se během toho času, během těch uplynulých zhruba deseti, dvanácti let ani nijak výrazným způsobem nezvětšuje. Německo si myslím, že má problémy dvojí. Zaprvé spojené s tím procesem sjednocení, které podle mého názoru doteďka doplácí na to radikální šok, který byl spojen i s tím měnovým sjednocením, kdy se v podstatě ze dne na den ochromila exportní schopnost východoněmeckého průmyslu, která potom následně generovala skutečně mimořádně silný pokles průmyslové výroby a vysokou nezaměstnanost, která tam ...

Petr HARTMAN, moderátor

Bylo to dáno tím, že západoněmecká marka, východoněmecké marka byla jedna k jedné a že tím pádem ta výroba ve východním Německu bývala byla strašně drahá a ...

Petr ZAHRADNÍK, ekonom České spořitelny

A exportně naprosto nekonkurenceschopná a toto všechno se v podstatě událo, nechci říci ze dne na den, ale v podstatě z týdne na týden. Na začátku listopadu padla berlínská zeď, v podstatě v dubnu, 89, v dubnu 90 došlo k určitým přípravným pracem a na začátku července došlo k tomu, co popisujete. A druhá věc je ta, že i východní i západní Německo si začalo nebo naučilo se žít nad poměry. Martinem popisovaný poměr mezi produktivitou práce a například výdělků nebo vůbec dalšími ukazateli toho bohatství v Německu nabyly téměř odpuzující podobu, kdy nůžky se začaly rozevírat v neprospěch té produktivity práce a ve prospěch růstu nominální mzdy takovým způsobem, že produktivita práce v určitých fázích dokonce klesala. Jednotkové náklady práce, to znamená ten indikátor, který, který v podstatě indikuje oprávněnost růstu mzdového vývoje v čase, tak nabyly takových rozměrů, že německá pracovní síla se stala de facto nejdražší v Evropě. A řekněme bylo na čase, aby tento balónek v určité fázi praskl. Německo navíc není země, která je příliš ochotná podstupovat odvážné a řekněme i náročné ekonomické reformy typu penzijního, zdravotního a dalšího systému. A toto všechno jsou, řekněme, nánosy nebo důvody, které k tomu, k tomu relativnímu oslabování pozice Německa přispěly. A ten polštář je doteďka natolik silný, podíváme-li se Německo je v podstatě jedinou blízkou zemí, která plně dotuje například provoz husté sítě dálnic, bez toho, aby s výjimkou v současné době rok zavedených, zavedeného mýtného na, na nákladní vozy, do té doby to dovovalo všechno samo. Jinými slovy, ty veřejné výdaje v Německu zůstávají stále velkorysé a samozřejmě i životní úroveň tomu odpovídá.

Petr HARTMAN, moderátor

Když právě hovoříme o tom srovnávání, tak i z našich slov vyplývá, že se asi to srovnání nejvíc týká Česká republika versus Evropa nebo ještě lépe Evropská unie. V souvislosti s tím, že Česká republika patří mezi bohaté země, tak samozřejmě někoho mohlo by tedy napadnout, že nyní nazrál ten čas, že už by konečně Česká republika také mohla zavést jednotnou měnu Evropské unie euro. Zde je názor **Lubomíra Lízala, ředitele Národohospodářského ústavu Akademie věd a CERGE Univerzity Karlovy**.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd a CERGE Univerzity Karlovy

-----
Já bych řekl, že v současné době je to výhodné, že euro nemáme z hlediska toho, že česká ekonomika pořád ještě prochází strukturálními změnami a proto vlastně změna kurzu vede k tomu, že dochází vlastně k absorpci šoku v ekonomice i přes tu změnu kursu. Čili za současné doby samozřejmě je to dobře. A tady vlastně se dostáváme k tomu, že v okamžiku, kdy bude česká ekonomika rychleji plně třeba synchronizovaná s německou, pak už vlastně nebude důvod pro to, aby tam docházelo k nějaké absorpci šoku přes ten kurs, protože vlastně ty šoky budou naprosto stejné v obou dvou zemích. Čili potom vlastně převládnou patrně ty praktické výhody. To, co je potřeba udělat, je najít ten okamžik, kdy to začne být výhodné. Dříve rozhodně nikoli. A tady bych zmínil ještě jednu věc, která vlastně souvisí s tím rozdílným vývojem v různých částech, řekněme, té jednotné měnové zóny, a to je vlastně, že ve standardní ekonomice, jako jsou třeba Spojené státy, potom existuje význačný, řekl bych, jako federální rozpočet, který vlastně působí místo toho změny kursu právě na vyrovnání těch rozdílů. A pokud se podíváme vlastně na to, jakým způsobem funguje za současné situace Evropská unie, tak její rozpočet vlastně je z poloviny pouze zemědělské dotace a ten druhý zbytek vlastně je méně než jedno procento HDP. Čili tady je vlastně vidět, že nám chybí ten druhý nástroj v případě, že existuje jednotná měna, že nám chybí ten druhý nástroj na odstranění zásadních, řekl bych, rozdílů mezi jednotlivými regiony.

Petr HARTMAN, moderátor

Tolik ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd a CERGE Univerzity Karlovy Lubomír Lízal. Posloucháte pravidelný diskusní pořad Studio STOP, který se vysílá na okruhu Český rozhlas 6. Hovoříme o tom, že Česká republika patří mezi bohaté země a hosty ve studiu jsou hlavní ekonom Československé obchodní banky Martin Kupka a ekonom České spořitelny Petr Zahradník.

Když Česká republika je nyní bohatou zemí, je tedy nyní nejvyšší čas zavést euro, nebo je to úplně jedno, Martine Kupko?

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Já si myslím, že to úplně takhle zkratkovitě se říct nedá. Ona ta otázka také stojí trochu jinak. My jsme se de facto zavázali přijmout euro, nezavázali jsme se teda k tomu přijmout ho k nějakému datu, nicméně bez nějakého zbytečného prodlení se očekává, že ty země, které vstoupily do Evropské unie, tak vstoupí do systému společné měny. Řada z nich už se na této cestě vydala a jsou dále než my. Naposledy, nebo to, co asi mělo největší pozornost v České republice, bylo, když Slovensko vstoupilo nedávno do /nesrozumitelné/, to znamená, my se chystáme ...

Petr HARTMAN, moderátor

To znamená, co jenom ...

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

/Nesrozumitelné/ to je jakýsi předstupeň, abych to řekl úplně nejjednodušeji, přijetí eura, který je nevyhnutelný pro ty, kteří chtějí euro přijmout. My se chystáme přijmout společnou měnu podle oficiálních prohlášení, jestli se nemýlím, v roce 2010. Takže já myslím, že my se snažíme euro přijmout, v souvislosti s tím provádíme některé hospodářské politiky, ale, a to je důležité, myslím si, že ty hospodářské politiky, které provádíme speciálně ve fiskální sféře, bychom měli se snažit provádět bez ohledu na to, jestli euro budeme nebo nebudeme přijímat, bez ohledu na to, jestli jsme, nebo nejsme bohatá země, prostě proto, že si to vyžaduje zdravý dlouhodobý vývoj naší ekonomiky.

Petr HARTMAN, moderátor

Obrátil bych se na Petra Zahradníka. Myslí si, že by třeba zavedení eura prospělo ještě většímu bohatství země?

Petr ZAHRADNÍK, ekonom České spořitelny

Já bych řekl, že se to může ukázat až v daleko, v daleko delším časovém horizontu. Euro existuje od roku 1999, v hotovostní podobě od roku 2002 a nedomnívám se, že za tuto relativně krátkou dobu z pohledu historie měny je možné hovořit o tom, že by nějakým způsobem tato měna prospěla, respektive zvýšila bohatství těch, kteří ji používají. Dokonce naopak se objevují zejména v krizových situacích Evropské unie a zejména z Itálie určité stesky o tom, že euro je nadbytečná a existuje zde sentiment vůči liře. Na straně druhé bych nicméně dodal, že Martin hovořil o tom, že jednotlivé nové členské země jsou v různé fázi rozpracovanosti příprav vstupu do eurozóny. Mám pocit, že to vůbec nevypovídá o tom, jak jsou tyto země reálně připraveny. Já mám pocit, že to spíše vypovídá o jakési chuti, o jakémsi entuziasmu toho do té eurozóny vstoupit i s vystoupením pana Lízala, s čím souhlasím, že až bude, až dojde, až bude synchronizován hospodářský cyklus a až nebudou existovat ty

strukturální rozdíly mezi námi a eurozónou, tak bude de facto jedno, v jaké fázi nebo kdy se euro u nás přijme. To zatím tedy není a určitá měnová autonomie je z tohoto pohledu asi zřejmě zapotřebí, ale mám pocit, že naopak, kdyby se se vstupem do eurozóny příliš otálelo a řekněme hypoteticky všechny ostatní země v eurozóně by již byly, tak si myslím, že bychom si možná spíše uškodili například z hlediska zájmu zahraničních investorů u nás. Ti by jako jakousi známku nebo jakousi, jakýsi trademark možná více ocenili investice do zemí, kde euro už je, řekněme, zákonným platidlem než do zemí, kde tomu tak ještě není.

Petr HARTMAN, moderátor

Dobře, takže za určitých okolností by skutečně to spíše nepřijetí eura než přijetí mohlo ovlivnit bohatství České republiky.

Petr ZAHRADNÍK, ekonom České spořitelny

No, ale řekněme krátkodobě možná v rámci, protože mám pocit, že to odložení, případné odložení vstupu do eurozóny by nebylo v řádu desetiletí, ale v řádu let. A skutečně si myslím, že z hlediska toho historického je v podstatě jedno, zda země do eurozóny vstoupí v roce 2008 nebo v roce 2013.

Petr HARTMAN, moderátor

Když jsme zde celou dobu hovořili o tom, že Česká republika byla Světovou bankou zařazena mezi bohaté země, tak možná na závěr bychom mohli zmínit pro dokreslení, jaké země chudé jsou v Evropě, jsou-li vůbec z těch různých hledisek. Jen tak pro zajímavost, kdo třeba nepatří do té kategorie, do které se zařadila Česká republika, Martine Kupko?

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Tak ono to záleží zase na tom, co vlastně řekneme, kdo je chudý, nebo není chudý. Já se přiznám, že z hlavy teď ty hrubé domácí produkty na hlavu nevím, jaké jsou. Ale nepochybně z té naší perspektivy, kdybychom se dívali kolem sebe, kam dohlédneme, tak takové Bulharsko nebo Rumunsko nebo Srbsko, možná, že i Chorvatsko, i když to optikou turistů na Jadranském pobřeží a těch hotelů, které tam stojí a cen, které si účtují, možná vnímáme trochu jinak, jako celek tato země není nijak zvlášť bohatá. Teď nemluvím o Turecku například, což je úplně svérázný příklad, takže spíš asi ten jihovýchod Evropy, Balkán nebo potom na druhé straně Moldavsko, Ukrajina, Bělorusko. To jsou nepochybně tedy země z našeho pohledu chudé, ale zase, když jsme u té relativnosti vzhledem k té Subsaharské Africe, to jsou země velmi bohaté.

Petr HARTMAN, moderátor

Dobře a na závěr pouze jednu větou bych poprosil Petra Zahradníka, co tedy pro Českou republiku znamená, že je bohatou zemí, alespoň podle Světové banky? Jaký to má přínos?

Petr ZAHRADNÍK, ekonom České spořitelny

Já si myslím, že přínos to má v jakémsi dodání nebo možném dodání sebevědomí, že Češi jsou tradičně, řekněme, skeptičtí. Mám pocit, že to může dodat k té skepsi jakousi podporu nebo omezit částečně tuto skepsi, že naše pozice v rámci světa, dokonce i v rámci Evropy možná není tak špatná, jak si mnozí z nás myslí.

Petr HARTMAN, moderátor

Tak věřme, že k tomu přispěl i dnešní diskusní pořad Studio STOP, který se vysílá na okruhu Český rozhlas 6. Hosty byli hlavní ekonom Československé obchodní banky Martin Kupka a ekonom České spořitelny Petr Zahradník. Děkuji za účast, opět někdy na slyšenou.

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Na slyšenou.

Petr ZAHRADNÍK, ekonom České spořitelny

Na slyšenou.